

Historiebruket i Försvarsmakten beforskat

anmäld av Tommy Jeppsson

TITEL:

Profession och Tradition
Historiebruk i den svenska försvarsmakten
från 1815 till idag

FÖRFATTARE:

Lars Ericson Wolke

FÖRLAG:

Nordic Academic Press 2025



EN TRUISM ÄR att vårt Land är rikt på historia. Det gäller också militär sådan. Hur historiska händelser och minnet av dessa har nyttjats i olika syften är en viktig del av varje militär organisations självförståelse. Ledamoten professor Lars Ericson Wolkes bok är den första studien av svenska militära organisationers syn på den egna historien. Således, hur har de olika försvarsgrenarna lyft fram sin historia och utifrån vilka syften har den presenterats.

Bokens tidsperspektiv fokuserar över drygt 200 år. Samtidigt täcks in ett vida längre tidsperspektiv eftersom den militära historieskrivningen tecknas tillbaka till 1500–1700-talen, varmed de långa linjerna och sammanhanget mellan olika epoker tydliggörs för läsaren. Under den långa tidsperiod som täcks in av boken passerar en lång rad kända, högst sannolikt också mindre kända och okända personer liksom händelser revy. Intrikata och ofta känsliga diskussioner om segernamn på fälttecken, fartygsnamn och vidareförande av förbandstraditioner, behandlas också.

Få bedöms de, med en grundläggande militärhistorisk kunskap, som inte känner till slaget vid Lützen och krigarkonungen Gustav II Adolf. I då- som nutid har slaget och dess svenska huvudperson hållits levande för sin samtid. Sak samma gällande slagen vid Narva och Poltava. Det förstnämnda en tydlig svensk seger. Det andra ett lika tydligt svenskt nederlag. Poltava har även gett upphov till otaliga berättelser om de människoöden som hamnade i rysk krigsfångenskap. Det är berättelser om soldater och befäl där en del dog i Ryssland, medan många andra stannade kvar resten av livet och skapade sig en ny tillvaro i ett främmande land, alternativt lyckades ta sig tillbaka till hemlandet. De senare inte sällan under mycket svåra umbäranden. Också de öden som drabbade soldatfamiljerna finns det omfattande forskning över.

Hög grad av professionalitet inom en försvarsgren, ett vapensystem, ett truppslag eller ett specifikt förband har varit och är framdeles starkt bidragande till den anda och gemenskap, synlig såväl som osynlig, vilka

utgör dessa enheters särdrag. Begreppet inre liv när ett förband ska karakteriseras är av stor betydelse inte minst för att definiera de succékriterier som ligger bakom framgång men också för att få fram orsakerna bakom olika grad och art avseende tillkortakommanden. Samtidigt bidrar omgivningens ”statusstämpel” på ett specifikt förband till dess självuppfattning.

Historiebruket följer tämligen självförklarande de konjunktursvängningar för militär verksamhet som har sitt ursprung i de ramvillkor som avhänger höjd beredskap och krig liksom politiska beslut i fredstid. Här finns även det som kan karakteriseras som bygdehistoriska inslag. Den inte sällan förekommande romantiseringen av indelningsverket och livet på exercishedarna, exempelvis från 1800-talets mitt fram till systemets avskaffande och ersättande av den allmänna värnplikten, utgör exempel på forskningsområden som fortsatt finner ämnesområden och händelser att fokusera på.

Allvaret i militär verksamhet kom under beredskapsåren 1939–1945 att tydliggöras för svenska folket genom ett antal svåra olyckor, där dessa för Flygvapnets del fortsatte långt in under den period som benämns kalla kriget. Under senare decennierna internationella insatser har inte heller vårt land förskonats från förluster i människoliv, nå-

got som tjänat som nyttiga påminnelser om vad som är syftet med militär verksamhet och dess konsekvenser.

Lars Ericson Wolke lyfter förtjänstfullt fram personer som betytt mycket för svensk militärhistorisk forskning och författarskap. Namn som Gustaf Björnin, Karl Bennedich, Carl Nordenswan och Lars Tingsten var tongivande personer inom ämnet under tidigt 1900-tal. Från vår egen tid lyfter författaren fram ledamoten Bo Hugemark, vilken inom officerskåren tillhör fåtalet drivande och kunniga inom ämnet. Denne recensent vill även lyfta fram ledamoten, professor Gunnar Åselius mångåriga verksamhet och omfattande författarskap, ävensom författaren till här anmäld bok, vars omfattande militärhistoriska författarskap har få medtävlare.

Lars Ericson Wolke anlägger ett brett perspektiv på historiebruket. Olika forskningsinriktningar som förekommit avhandlas förutom att innehållet är konkret och insatt i sin respektive epoks säkerhetspolitiska kontext.

Intressant, kunskapsuppbyggande och välskrivet.

Recensenten är överstelöjtnant, ledamot av KKrVA och redaktör för dess Handlingar och Tidskrift.